

Jakelussa mainituille

Viite Luonnos hallituksen esitykseksi Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi

Asia LAUSUNTOPYYNTÖ

Taustaa

EU komissio antoi Suomelle vuonna 2007 langettavan päätöksen siitä, että tuolloin voimassa olleen valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukainen Tieliikelaitos sai markkinoilla tapahtuvaan toimintaansa kiellettyä valtiontukea liikelaitoksen konkurssisuojaan ja poikkeavan verokohtelun takia. Vuoden 2002 liikelaitoslaki kumottiin 1.1.2011 lukien valtion liikelaitoksista annetulla lailla (1062/2010).

Valtion liikelaitosjärjestelmän piirissä komission päätöksen antamisajankohtana oli Tieliikelaitoksen lisäksi viisi muuta valtion liikelaitosta: Ilmailulaitos, Luotsausliikelaitos, Metsähallitus, Senaatti-kiinteistöt ja Varustamoliikelaitos. Senaatti-kiinteistöt on järjestetty vuoden 2010 liikelaitoslaissa tarkoitetuksi valtion in house -toimijaksi. Tieliikelaitos aloitti toimintansa osakeyhtiömuodossa vuoden 2008 alussa, Ilmailulaitos ja Varustamoliikelaitos vuoden 2010 alussa ja Luotsausliikelaitos vuoden 2011 alussa. Kuntien kilpailutilanteessa markkinoilla hoitamien tehtävien yhtiöittämisestä koskeva kuntalain (365/1995) muutos tuli voimaan 1.9.2013. Sen mukaan kaikki kuntien markkinaehtoiset toiminnot on annettava vuoden 2014 loppuun mennessä osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi.

Valtion liikelaitosmallia ei voida kehittää konkurssikelpoiseksi muuttamatta mallin keskeisiä peruseriaatteita eli muuttamalla liikelaitokset erillisiksi oikeushenkilöiksi ja luovuttamalla erillisten oikeushenkilöiden omistukseen liikelaitoksen hallinnoima valtion omaisuus. Edellä esitetyin perustein valtion nykyisten periaatteiden mukaista liikelaitosmallia ei voida kehittää yhteismarkkinoille soveltuvaksi toimintamuodoksi.

Metsähallitukseen sovelletaan edelleen kumottua vuoden 2002 liikelaitoslakia, minkä vuoksi Metsähallitusta koskeva lainsäädäntö on uudistettava vastaamaan unionin lainsäädännön ja EU komission vaatimuksia. Myös oikeuskansleri on kiinnittänyt huomiota tilanteeseen.

Asian valmistelu

Metsähallituslain uudistusta on valmisteltu alkuvuodesta 2008 lähtien ja siitä on käyty laajaa keskustelua koko valmisteluprosessin ajan. Jäsentyneemmän säädösvalmistelun perustana on ollut Hallinnon ja aluekehityksen ministeriryhmän 22.5.2012 tekemä päätös Metsähallituksen uudelleenorganisoinnista. Ministerityöryhmä päätti jatkovalmistelun linjauksiksi, että valtion maa- ja vesiomaisuus säilyy suorassa valtion omistuksessa, Metsähallitus säilytetään yhtenä toiminnallisena kokonaisuutena ja se organisoidaan erityisliikelaitokseksi. Liikelaitos toimii

konsernimuodossa ja markkinoilla avoimessa kilpailutilanteessa toimivat liiketoiminnat yhtiöitetään liikelaitoksen tytäryhtiöiksi. Perustettavalle metsätalousyhtiölle annetaan yksinoikeus metsätalousliiketoiminnan harjoittamiseen valtion liiketoimintaan tarkoitettulla maalla ja samalla sille säädetään velvollisuus toteuttaa toiminnassaan kaikkia Metsähallitukselle säädettäviä yhteiskunnallisia velvoitteita mm. metsien virkistyskäytön, luonnon monimuotoisuuden ylläpidon ja poronhoidon osalta.

Hallinnon ja aluekehityksen ministeriryhmän päätöksentekoa varten selvitettiin kaikki eri vaihtoehdot Metsähallituksen toiminnan organisoimiseksi kilpailuoikeudellisesti hyväksyttävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Selvityksessä tarkasteltiin kattavasti organisointivaihtoehtoista nykyinen liikelaitosmalli, erityistehtäväyhtiö, virasto, julkisoikeudellinen laitos ja liikelaitoskonsernimalli. Ministerityöryhmä päätti, että lakivalmistelua jatketaan erityisliikelaitoksen pohjalta, jonka markkinoilla toimivat liiketoiminnat toimivat tytäryhtiömuodossa. Esitysluonnos on valmisteltu ministeriryhmän linjausten ja pääministeri Kataisen hallitusohjelman asiaa koskevien kannanottojen pohjalta asiaan liittyvien ministeriöiden edustajien muodostamassa valmisteluryhmässä. Ryhmällä on yksimielinen ehdotus lainsäädännön uudistamiseksi.

Säädösvalmistelun aikana on tehty tiivistä yhteistyötä myös kilpailuviranomaisten ja muiden ministeriöiden kanssa. Asiantuntijalausuntojen perusteella esitetty malli täyttää unionin kilpailuoikeudelliset edellytykset. EU komissio on hyväksynyt mallin komission maakäynnin yhteydessä 25.3.2014 ja pitänyt uudistusta välttämättömänä.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 16.7.2013 työryhmän valmistelemaan ehdotusta saamelaisien osallistumisoikeuksien lisäämisestä valtion maa- ja vesialueiden käyttöä koskevassa päätöksentekomenettelyssä ja tähän liittyen valmistelemaan ehdotusta Metsähallitusta koskevaan lainsäädäntöön otettaviksi säännöksiksi Metsähallituksen yhteyteen perustettavasta toimielimestä. Esitykseen on otettu mainitun työryhmän 19.3.2014 päivättyyn muistioon sisältyvät säännösesitykset.

Säädösvalmistelun etenemisestä on tiedotettu laajasti. Valmistelun aikana on mm. järjestetty 5 valtakunnallista seminaaria, joissa sidosryhmät ja myös Metsähallituksen henkilöstön edustajat ovat olleet mukana. Lisäksi ministeriön edustajat ovat esitelleet hankkeen tavoitteita ja etene- mistä sekä keränneet palautetta lukuisissa tilaisuuksissa eri yhteyksissä eri puolilla maata. Esityksestä on neuvoteltu saamelaiskäräjien kanssa.

Esitysluonnos

Uudistuksen tavoitteena on varmistaa nykyisenlaisen valtion maa- ja vesiomaisuuden hoidon jatkuminen ja tehdä lainsäädäntöön vain välttämättömät muutokset. Ehdotuksen mukaan Metsähallitus jatkaisi nykyisenkaltaisena liikelaitoskonsernina, jonka markkinoilla kilpailutilanteessa toimivat liiketoiminnat ovat yhtiömuodossa. Metsähallitusta koskeva eduskunnan ja valtioneuvoston ohjausvalta säilyisi ennallaan. Eduskunta voisi asettaa edelleen Metsähallitukselle palvelu- ja muita toimintatavoitteita, jotka voivat koskea myös tytäryhtiöissä harjoitettavaa toimintaa. Metsähallituksen tehtävänä olisi ohjaavien ministeriöiden tarkentavan ohjauksen puitteissa huolehtia siitä, että eduskunnan asettamat tavoitteet saavutetaan.

Esityksen mukaan Metsähallitus harjoittaisi metsätaloutta valtion metsätalousosakeyhtiöstä annettavassa laissa tarkoitettussa osakeyhtiössä. Yhtiö olisi Metsähallituksen kokonaan omistama tytäryhtiö, jolle siirrettäisiin Metsähallituksen harjoittama metsätalousliiketoiminta ja toimintaan kohdistuvat varat, velat ja varaukset. Perustettavalle valtion metsätalousyhtiölle annettaisiin lailla säädetty yksinoikeus metsätalousliiketoiminnan harjoittamiseen valtion maalla. Oikeus olisi siirtokelvoton ja yhtiö maksaisi yksinoikeudesta Metsähallitukselle käyvän vastik-

keen. Samalla sille säädettäisiin velvollisuus toteuttaa toiminnassaan Metsähallitukselle säädettäviä yhteiskunnallisia velvoitteita mm. poronhoidon, luontoarvojen, metsien virkistyskäytön ja työllisyyden edistämisen osalta ja velvollisuus noudattaa liikelaitoksen laatimia alueellisia luonnonvarasuunnitelmia.

Luontopalvelut toimisi liiketoiminnasta eriyttynä osana Metsähallitusta hoitaen nykyisellä tavalla ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön tulosohejauksessa luonnonsuojelualueita, erämaa-alueita, valtion retkeilyalueita ja muita sen hallintaan osoitettuja erityisalueita sekä niihin liittyviä julkisia hallinto- ja palvelutehtäviä. Luontopalvelujen rahoitukseen ei esitetä muutoksia.

Esitys mahdollistaa sen, että valtion metsätalousliiketoiminta voi jatkaa ja Metsähallituksen hallinnassa oleva valtion maa- ja vesiomaisuus pysyy edelleen valtion suorassa omistuksessa. Toteutuessaan esitys turvaa osaltaan suomalaisen metsäteollisuuden toimintaedellytyksiä.

Lausuntopyyntö

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää jakelussa mainituilta tahoilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi.

Lausunnot pyydetään toimittamaan ministeriöön **viimeistään tiistaina 17.6.2014** ensisijaisesti sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo@mmm.fi tai kirjeitse osoitteeseen maa- ja metsätalousministeriö, PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO. Sähköiset lausunnot tulee toimittaa pdf-, Word- tai rtf -tallennusmuodossa. Kopio lausunnosta pyydetään lähettämään tiedoksi sähköpostitse myös osoitteeseen marja.lappalainen@mmm.fi.

Lausuntoaika on kuusi viikkoa. Koska hallituksen esitys on tarkoitus saada eduskunnan käsiteltäväksi kevädistuntokaudella, lausuntoaikaan ei voida myöntää pidennystä.

Tämä lausuntopyyntö on lähetetty vain sähköisenä. Lausuntopyyntö ja esitysluonnos sekä esitysluonnoksen pääasiallisen sisällön ja esitykseen sisältyvien säännösehdotusten käännös on viimeistään 9.5.2014 luettavissa ja tulostettavissa osoitteessa <http://www.mmm.fi/fi/index/ministerio/lausunnolla2.html>.

Lisätietoja antavat tarvittaessa metsäneuvos Marja Kokkonen (puh.0295 162 444), erityisavustaja Tiina Ryttilä (puh. 0295 162 132) ja 19.5. lukien hallitusneuvos Vilppu Talvitie (puh. 295 162 417). Sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@mmm.fi.

Vilppu Talvitie

Hallitusneuvos

JAKELU oikeusministeriö
sisäministeriö

puolustusministeriö
 valtiovarainministeriö
 opetus- ja kulttuuriministeriö
 työ- ja elinkeinoministeriö
 ympäristöministeriö
 Kilpailu- ja kuluttajavirasto
 Maanmittauslaitos
 rajavartiolaitoksen esikunta
 Metsähallitus
 Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio
 Metsäntutkimuslaitos
 Lapin, Pohjois-Suomen ja Itä-Suomen aluehallintovirastot
 Lapin, Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
 Suomen metsäkeskus
 Suomen riistakeskus
 Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan liitot sekä Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
 Enontekiön, Inarin, Posion, Sodankylän ja Utsjoen kunnat ja Kuhmon kaupunki
 Paliskuntain yhdistys
 saamelaiskäräjät
 Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y.
 Metsäteollisuus ry
 Suomen Sahat ry
 Koneyrittäjien liitto ry
 Palvelualojen työnantajat PALTA ry
 Metsäalan Kuljetusyrittäjät ry
 Suomen luonnonsuojeluliitto ry
 Suomen Yrittäjät
 Metsähallituksen henkilöstöjärjestöt (Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry, Tekniikan ja Tiedon Toimihenkilöt TTT ry, METO - Metsäalan Asiantuntijat ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry ja Puu- ja erityisalojen liitto)
 Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun, Lapin sekä Pohjois-Karjalan alueilla toimivat Metsähallituksen neuvottelukunnat (lähetetään neuvottelukuntien puheenjohtajille)
 Suomen Latu ry
 Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry
 Tunturi-Lapin Kehitys ry.

TIEDOKSI MMM/johto/Koskinen, Artjoki, Husu-Kallio ja Ryttilä
 MMM/LVO/Ojala, Kokkonen ja Heikurainen

LIITTEET Luonnos hallituksen esitykseksi Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi

Esitysluonnoksen pääasiallisen sisällön ja esitykseen sisältyvien säännösehdotusten käännös